

Umhverfis-, orku og loftslagsráðuneytið

M i n n i s b l a ð

Viðtakandi: **Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis**
Sendandi: **Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneyti**
Dagsetning: **23.03.2022**
Málsnúmer: **UMH21120099**
Bréfalykill: **3.5**

Efni: Verndar- og orkunýtingaráætlun. Afstaða URN til aths. Landsvirkjunar

Í tölvupósti, dags. 17. mars sl. var óskað eftir afstöðu umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins til tveggja kafla í umsögn Landsvirkjunar við tillög til þingsályktunar um verndar- og orkunýtingaráætlun. Annars vegar 2. kafla - Afmörkun landsvæða er ekki í samræmi við lög um verndar- og orkunýtingaráætlun og hins vegar 3. kafla - Lögmæti ákvörðunar verkefnisstjórnar sbr. Kjaldöldeveita R3156A.

I. Afmörkun landsvæða er ekki í samræmi við lög um verndar- og orkunýtingaráætlun.

Í umsögn Landsvirkjunar kemur fram það mat fyrirtækisins að það telji að verkefnisstjórn hafi ekki heimild til að setja heil vatnasvið í verndarflokk á grundvelli niðurstöðu faghóps 1 og setja síðan alla virkjunarkosti á viðkomandi vatnasviði í verndarflokk eins og gert er varðandi virkjunarkosti í Skjálfafljóti annars vegar og í Skagafirði hins vegar. Þegar virkjunarkostirnir hafi verið hannaðir og lagðir inn í rammaáætlun hafi ekki verið gert ráð fyrir að áhrifin yrðu svo víðtæk eins og hér er lagt til. Geri verði kröfu um að ákvarðanir sem hafi svo víðtæk áhrif séu byggðar á skýrum lagaákvæðum.

SVAR URN: Ráðuneytið bendir á að samkvæmt 3. mgr. 10. gr. laga nr. 48/2011, um verndar- og orkunýtingaráætlun, er það hlutverk verkefnisstjórnar að vinna drög að tillögum um flokkun virkjunarkosta og afmörkun virkjunar- og verndarsvæða í samræmi við flokkunina. Þá segir í 1. másl. 3. mgr. 9. gr. laga nr. 48/2011 að verkefnisstjórn jfalli um virkjunarkosti skv. 2. mgr. og þau landsvæði sem viðkomandi virkjunarkostir hafa áhrif á að hennar mati. Það kemur því skýrt fram í lögum að það er verkefnisstjórnar að meta hvaða landsvæði virkjunarkostur hefur áhrif á og gera tillögur að afmörkun virkjunar- og verndarsvæða.

Um virkjunarkosti og afmörkun þeirra er fjallað í VI. kafla greinargerðar með frumvarpi því er varð að lögum nr. 48/2011. Þar segir að virkjunarsvæði í vatnasfli miðist almennt við allt vatnasvið fallvatnsins ef þau þeirrar virkjunar sem nýtir fallið neðan virkjunar. Þá segir að ef fallið sé ekki allt á einum stað geti verið fleiri en einn virkjunarstaður í fallvatninu og að þeir staðir séu vel þekktir. Síðar í sama kafla kemur fram að á sama virkjunarstað geti mismunandi virkjunarkostir lent í mismunandi flokkum eftir áhrifum þeirra en hins vegar komi til álita að vernda heil vatnasvið. Þau yrðu þá sett í verndarflokk og þar með allir hugsanlegir virkjunarkostir innan þeirra. Þá komi til álita að friðlýsa hluta vatnasviðs eða hluta fallvatns. Verkefnisstjórnin hefur því heimildir til að cmarka svæðin eins og hún telur nauðsynlegt, þ.m.t. heil vatnasvið eða vatnasvið að hluta og leggja til að þau svæði verði sett í verndarflokk. Með vísan til cfangreinds getur ráðuneytið ekki tekið undir það mat Landsvirkjunar að afmörkun landsvæðanna sé ekki í samræmi við lög um verndar- og orkunýtingaráætlun.

II. Lögmæti ákvörðunar verkefnisstjórnar sbr. Kjaldöldeveita R3156A.

Í umsögn Landsvirkjunar er á það bent að samkvæmt 2. mgr. 9. gr. laga nr. 48/2011 sé það hlutverk Orkustofnunar að ákveða hvaða virkjunarkostir fái umfjöllun í rammaáætlun. Stofnunin taki slíka ákvörðun á grundvelli þeirra gagna sem lögð séu fram með viðkomandi virkjunarhugmynd. Þrátt fyrir hafi verkefnisstjórn 3. áfanga rammaáætlunar ákveðið einhliða að ekki skildi fjallað um virkjunarkostinn Kjalölduveitu og raðað honum beint í verndarflokk án umfjöllunar faghópa. Að mati fyrirtækisins sé slík ákvörðun ólögæt það sem virkjunarkosturinn hafi ekki fengið lögbundna umfjöllun faghópa.

SVAR URN: Í frétt á vef rammaáætlunar dags. 11. mars 2015,

<https://www.ramma.is/frettasafn/forgangsrodun-verkefniss.jornar-a-virkjunarkostum-i-3-afanga> , skýrði verkefnisstjórn 3. áfanga frá forgangsroðun sinni á virkjunarkostum þeim sem Orkustofnun sendi henni til umfjöllunar. Rétt er að taka fram að fjöldi virkjunarkosta sem kom inn á borð verkefnisstjórnar var slíkur að hvorki tími né fjárhagur hefði nægt til að fjalla um þá alla innan vébanda 3. áfanga. Í C-lið lista verkefnisstjórnar í áður nefndri frétt segir svo:
„ Verkefnisstjórnin óskar eftir að faghópar leggi mat á hvort líta beri á virkjunarkostinn R3156A Kjalölduveitu sem nýjan eða hvort þar sé fyrst og fremst um að ræða nýja útfærslu á Norðlingaölduveitu. Í framlögðum gögnum kemur fram að umræddur virkjunarkostur geti komið í stað Norðlingaölduveitu. Verði Norðlingaölduveita tekin til umfjöllunar telur verkefnisstjórn því eðlilegt að fjalla einnig um Kjalölduveitu. Verði Norðlingaölduveita hins vegar ekki tekin til umfjöllunar þá er að meta hvort þær breytingar sem Kjalölduveita felur í sér miðað við þá útfærslu Norðlingaölduveitu sem fjallað var um í 2. áfanga séu e.t.v. minni en svo að tilefni sé til að taka Kjalölduveitu til umfjöllunar.“

Faghópar 1 og 2 tóku við gögnum þeim sem fylgdu virkjunarkostinum, fóru yfir þau hver út frá sinni áferð, fræði og skiluðu að þeirri meðferð lokinni niðurstöðum sínum varðandi virkjunarkostinn til verkefnisstjórnar. Bref faghópa er að finna í fylgiskjali með minnisblaði þessu.

Í jösi cfangreinds og fyrirliggjandi gagna getur ráðuneytið ekki tekið undir þá ástöðu Landsvirkjunar að ákvörðun verkefnisstjórnar hvað varðar Kjalölduveitu hæfi verið ólögæt. Eins og sjá má í bréfum faghópa til verkefnisstjórnar, dags. 6. og 8. maí 2015, tóku báðir faghóparnir virkjunarkostinn til umfjöllunar, mátu hann skv. viðurkenndri og vel skilgreindri áferð, fræði og skiluðu rökstuddri niðurstöðu. Því telur URN fullyrðingar Landsvirkjunar um að virkjunarkosturinn Kjalölduveita hæfi ekki fengið „lögæt umfjöllun faghópa“ ekki standast skoðun. Þar af leiðir að fullyrðingar um að verkefnisstjórn hæfi ákveðið „einhliða að ekki skildi fjallað um virkjunarkostinn Kjalölduveitu“ og að honum hæfi verið „raðað beint í verndarflokk án umfjöllunar faghópa“ eru einnig rangar. Að mati ráðuneytisins hlaut virkjunarkosturinn fullnægjandi umfjöllun faghópa sbr. áður nefnt bréf formanna faghópa þar sem umfjöllun þeirra og niðurstöðum varðandi virkjunarkostinn er lýst.